

Redaktionen forbeholder sig ret til at redigere og forkorte indsendte tekster. Kronik-forslag bør højst være på 9000 tegn inklusiv mellemrum (1400 ord). Øvrige debatindlæg bør være mellem 3000 og 5000 tegn og læserbreve på højst 2500 tegn. Weekendavisen påtager sig ikke ansvar for indsendte tekster. E-mail sendes til opinion@weekendavisen.dk

det mareridt går ud på, at der kommer en palæstinensisk stat. I det første tilfælde vil vi køre videre med besættelsen og status quo på ubestemt tid. I det andet tilfælde kommer Hamas til at sidde fem minutter herfra i Østjerusalem.»

Selvom så meget af interviewet kredsedede om Tempelbjerget, bør der siges lidt mere om det, især i lyset af verdenssamfundets interesse i konflikt.

Ja, det er godt, at det israelske flag øjeblikkeligt blev taget af Tempelbjerget i juni 1967. Men der er mange, inklusive undertegnede, som mener, at det var en katastrofe at give Tempelbjerget tilbage til jøderne uden videre. Tanken om, at araberne vil belønne den udviste gode vilje ved så stor en indrømmelse var (og er fortsat) naiv. Argumentet om, at Israel er sekulær og ikke har brug for gamle helligdomme, var (og er) arrogant.

Tempelbjerget – *HarHaBayit* på hebraisk – drejer sig i høj grad om historie. For eksempel stod Det andet Tempel der fra 515 f.Kr. til 70 e.Kr. Når Israel uden videre opgiver HarHaBayit, bruges fortællingen i en kampagne, der nægter, at jøderne har en meget gammel tilknytning til »Det hellige land«.

Da mange, og ikke mindst unge, mennesker er historieløse, er de nemme ofre for kampagnen, som er en del af et større forsøg på at nægte Israels ret overhovedet til at eksistere som jødisk stat.

Tempelbjerget drejer sig i moderne tider også om religionsfrihed – men status quo på Tempelbjerget er grotesk diskriminerende: Undtagen under helt exceptionelle omstændigheder må muslimer gå op når som helst og gøre, hvad det passer dem på *Al-Hanam al-Qudsi al-Sharif*. Her er der oven på ruinerne af Det andet Tempel bygget al-Aqsa-moskeen samt Klippehelligdommen (*Qubbat Al-Sakhrah*).

Ikke-muslimer – sammen med turister – har adgang gennem den ene af de 11 porte cirka fire timer per dag, fem

dage om ugen. Hvis en ikke-muslim ser ud til at bede, bliver pågældende fjernet for ikke at provokere muslimerne. De israelske myndigheder sørger for håndhævelse af disse urimelige regler.

Så tænker jeg, at verdenssamfundet for én gangs skyld kunne gøre noget konstruktivt. Det er på tide at få det fastslået og håndhævet internationalt, at folk fra alle religioner frit må besøge og bede på Tempelbjerget – og at ingen må holde picnic, forurene, spille fodbold, opbevare våben i al-Aqsa-moskeen eller stå på bjerget og kaste sten på mennesker nedenunder. Man kunne også – med Halevis ord – give Israel »den anerkendelse for sit mådehold, som landet fortjener«.

Nyt syn på tolke

Sara Hoyrup, domstolstolk
Margretheholmsvej 4, 1432 København K

Danmark har brug for gode tolke. Og Danmark har brug for gode tolkeforhold og institutioner, som tilbejbringer disse. Tolkene skal uddannes – og det skal institutionerne faktisk også.

Jeg arbejder selv ved domstolene og i Flyttingenævnet. Jeg er universitetsuddannet og EU-certificeret simultantolk. Jeg er en af de allerhøjest uddannede tolke i retssystemet.

Og alt for ofte er det alt for svært at få lov at gøre mit job ordentligt.

Det er et problem for retssikkerheden. Domstolsstyrelsen har i et tiår haft retningslinjer for, at det er dommerens ansvar at sikre tolken pauser og adgang til alle tekster, der læses op fra – og i det hele taget fjerne hindringer for den gode tolkning. Retningslinjerne instruerer også tolken i at spørge, hvis der er noget, der er uklart, og sige til, hvis der synes at være en kulturkløft i forståelsen.

Men de regler bliver ikke overholdt

– faktisk synes ingen at kende dem.

Tolkene forventes at køre løs til den bitre ende. Forleden dag fik jeg for eksempel at vide i Retten i Glostrup, at det var grundlovsstridigt at give mig en ordentlig pause efter 70 minutters simultantolkning af engelsk med stærk irsk accent. Fordi retten havde travlt med at nå den næste fristforlængelse i tide.

Ingen synes at fatte, at den gode tolk er den i lokalet, der er på allerhårdere arbejde og derfor har brug for pause, før juristerne har det. (Det har den fremmedsprogede bruger i øvrigt også gerne, fordi det er hårdt at lytte til tolkning, når man ikke er vant til det).

Ingen tænker på, at simultantolke foretager fem forskellige ting på en gang: lytning til input, dyb forståelse, omsætning til målsproget, klar formulering, overvågning af output.

Det kan selv ikke den bedst uddannede og mest erfarne tolk gøre flere timer i træk uden afsløsning. (Af samme grund har man i Sverige ingen et hold på to tolke, som afløser hinanden ved retssager).

Den gode tolk beder selv om pauser ved behov. Den gode tolk styrer tolkesituationen, hvis ingen andre gør det. Det er bare ikke spor populært. Og det er ikke sådan, at det rækker med et spædt lille pip: Man skal være påståelig for at sikre sig helt basale tolkeforhold. Og det, skønt det ikke bare er i tolkens interesse at have ørenlyd og ikke brænde sammen – det er et sine qua non for produktet. Altså den tolkning, som den gode tolk er blevet hyret til.

Jeg foreslår, at alle myndigheds personer, som bruger tolk, oplæres i brugen af tolke. Det ville heller ikke være af vejen, at dommerne læste Domstolsstyrelsens retningslinjer på området – og fulgte dem. I stedet for at føle deres autoritet som guder i retslokalet udfordret af, at tolken beder om en pause. Danmark har brug for gode tolkeforhold.

Kunstnerisk frihed

Lucas Thelander Hultgren, landsformand for Dansk Folkepartis Ungdom

Teaterchef Morten Hesseldahl synes ikke overraskende her i WA 8/4, at der er alt for lidt fokus på kulturen og kunsten i Danmark. Det er jeg faktisk enig i.

Til gengæld forstår jeg ikke helt Hesseldahls evindelige fornærmethed over, at for eksempel Dansk Folkeparti replicerer, når kunstnere går ind på den politiske scene og angriber for eksempel DF. Når en DF-politiker siger noget i pressen om for eksempel en politisk ladet DR-serie, en kunstner angriber politikerne for dette udsagn, og så svarer DF'eren. Det er sådan set det, som man kalder for en demokratisk debat.

Det kan Hesseldahl da ikke have noget imod? Eller jo, det har han faktisk. Hans storslåede argument for, at det er uartigt at debattere med kunstnere, er, at »elitetænkning afvikles og erstattes af et lighedsprincip«, »kunst er ikke demokratisk« og (den er virkelig god) »kunst er noget, kun de bedste kan«.

Altså er kunstnere overmennesker, og alle andre skal bare holde kaje, når de taler. Mageløst! Personligt tror jeg så, at denne modvilje mod at indgå i en debat, bundet i de manglende evner til at klare sig godt i en sådan. For det er altså alt for ofte sådan, at de betragtninger som de »overkloge« kunstnere kommer med, er præget af overfladiskhed.

På Twitter brokkede en kendt kunstner sig over, at der er sket utrolig mange lempelser på miljøområdet. En politiker spurgte ham på samme medie i al stilfærdighed om, hvilke regler han da savnede, hvorefter kunstneren svinede politikerne til og begyndte at skrive om fremtiden for vores børn. Skal vi gætte på, at kunstneren ikke kunne eller kan nævne en eneste lempelse på miljøområdet, men har set dette i en overskrift?

Kulturel uforstand

Bertel Haarder, kultur- og kirkeminister.

Morten Hesseldahl mindes (i WA, 8. april) Anker Jørgensens glæde ved litteratur, som han holder op imod den nuværende regerings tidselgemytter. Dens åndløshed finder han bekræftet af det forhold, at der ikke var megen debat om kultur i sidste valgkamp og heller ikke noget videre i den efterfølgende regeringserklæring. Hvilket han ser som udtryk for et »forstemmende ambitionsniveau«. Han mener, vi har »skrottet kulturbevidstheden«, og at vi svigter vort »imponerende og inspirerende værdigrundlag i form af arbejderkultur, højskolebevægelse og traditionsomsorg ...«

Han har åbenbart ikke bemærket, at jeg har sat gang i en landsomfattende debat om en Danmarkskanon med udtrykkelig henvisning til højskolebevægelsen, arbejderbevægelsen, tillidskulturen osv. Er det at svigte vort »imponerende og inspirerende værdigrundlag i form af arbejderkultur, højskolebevægelse og traditionsomsorg?« Hvad i alverden mener han?

Det er da rigtigt nok, at kultur ikke fylder meget i danske valgkampe og regeringserklæringer. Blandt andet fordi der er bred enighed om det meste. Var det ikke sådan i Ankers tid? – Det er også rigtigt, at der spares på alle driftsområder, men da en stor del af Kulturministeriets bevillinger er tilskud, er kulturbevillingerne trods alt næsten 99 procent af, hvad de var sidste år – og højere end i Ankers tid.

Hesseldahl måler imidlertid ikke tidligere tiders storhed på datidens regeringserklæringer og bevillinger, men på tidligere kulturminister Bomholts person og Ankers personlige glæde ved bøger. For »hvis man ikke er bevidst om sit kulturelle afsæt og sit værdigrundlag, så bliver det eneste, der sætter rammen

om den politiske tænkning, den økonomiske fornuft ...«

Men undskyld. Må vi ikke lige være her! Vi er altså også nogle i den nuværende regering, der læser bøger og elsker musik, teater, historie osv. Vi er nogle, der lever og ånder i kultur, har fået det ind med modermælken, uden at vi behøver gøre os til af det. Vi har en undervisningsminister, der er kunsthistoriker, en miljø- og fødevarerminister, der er ph.d. i Grundtvig, en udenrigsminister og flere andre, der har rod i højskole-, frit- og efterskolemiljøet, en gruppeformand, der er medlem af en valgenighed, og så har vi en del kirkeligt interesserede – én er medlem af en frimenighed – og det er vel også en slags kultur, eller hvad?

Det flove er, når man skal til at fremhæve det, blot for at leve op til Hesseldahls lidt missionske bekendelses-tænkning. Efter hans målestok er Dansk Folkeparti Danmarks kulturbærende parti, men er det nu retvisende ifølge hans fornævnte målestok? Hvad med os andre? Forskellen er måske, at vi ikke skilter så meget med det og ikke bruger det politisk, fordi vi har et liberalt kultursyn.

Med al respekt for Bomholt, så har borgerlige regeringer vel egentlig også stillet med et par nogenlunde ordentlige kulturministre, senest Per Stig Møller, der så rigeligt kan måle sig med Bomholt, Anker Jørgensen – og Morten Hesseldahl!

Mens jeg læste hans lange artikel, sad jeg og så ud på det flag, jeg havde hejst i anledning af 9. april. Det er vel også en slags kultur, især hvis man ikke gør det for at vise sin kultur, som Hesseldahl vil have os til. Han slutter artiklen med en række gode betragtninger, jeg selv kunne have skrevet, og som jeg gentager så tit, jeg har mulighed for det. Men det er åbenbart ikke nået op i Hesseldahls høje luftlag, hvorfra han hovedrystende skuer ned på sådanne kulturelle uforstand.

Kronik. Uden støtte fra troende muslimer bliver det vanskeligt at neutralisere den islamiske ekstremisme og bekæmpe parallelsamfund. Det er lidt på samme måde som da vesteuropæiske socialdemokrater under Den Kolde Krig spillede en hovedrolle i kampen mod den sovjetiske kommunisme.

Hvordan man elsker Norge og Koranen samtidig

AF FLEMMING ROSE

Det er efterhånden et kvart århundrede siden, at Bassam Tibi, tysk islamekspert med syrisk baggrund, stillede et spørgsmål, som det er blevet stadig mere preserende for Europa at besvare:

Vil der ske en europæisering af islam eller en islamisering af Europa? Er det muligt at udvikle en doktrin for islam, der tilskynder troende muslimer til på harmonisk vis og med både hjerte og forstand at se sig som både europæere og som muslimer?

Eller som den norske læge, debattør og muslim Mohammad Usman Rana formulerer det i titlen på sin bog *Norsk islam – hvordan elske Norge og Koranen samtidig*, der netop er udkommet.

Usman Ranas bog har ikke været genstand for så intens en debat som Hege Storhaugs *Islam, den 11. landeplage*, der har solgt flere end 50.000 eksemplarer i Norge. Storhaug, der til daglig er informationschef i organisationen Human Rights Service, mener med henvisning til en undersøgelse gennemført af et tysk socialforskningsinstitut, at skellet mellem radikale og såkaldt moderate muslimer er flydende, og at der ofte er tale om et ideologisk sammenfald. Ekstremister og nogle såkaldt moderate er enige om, at religiøse love har forrang for love, der vedtages i demokratisk valgte parlamenter, og begge grupper afviser centrale frihedsrettigheder og værdier som ligestilling mellem kønne, ligestilling mellem mennesker, religionsfrihed og ytringsfrihed.

Ifølge Storhaug begrænser de ekstreme og såkaldt moderates uenighed sig til, at førstnævnte er rede til at gribe til vold, det er sidstnævnte ikke. Hun mener, at det kan dreje sig om helt op til hver tredje muslim i Norge, som deler denne fundamentalisme. I et interview i Aftenposten præsenterer Storhaug en række forslag, der ifølge hende er nødvendige, hvis det norske demokrati skal reddes. Dele af Koranen skal forbydes, nogle moskeer skal lukkes, og der skal sættes en stopper for opførelse af nye. Hun er også af den opfattelse, at man om nødvendigt må sætte hæren ind på grænsen for at forhindre flygtninge og migranter i at komme ind i Norge og Europa.

Storhaug var den første i Norge, der satte kritisk fokus på tvangsægteskaber blandt indvandrere, og hun var helt tilbage i begyndelsen af 1990'erne med til at afsløre imamer i Norge, der støttede omskæring af piger. Storhaug har i det hele taget haft mest fokus på krænkelser af kvinder og børn i sin kritik af islam.

Mens Storhaug er skeptisk, hvad angår en harmonisk, følelsesmæssig og kulturelt forankret sameksistens mellem islam og det norske demokrati, så giver Usman Rana i sin bog et bud på, hvordan det kan se ud i praksis. Det er en vigtig debat, for uden støtte fra troende muslimer bliver det vanskeligt at neutralisere den islamiske ekstremisme og bekæmpe parallelsamfund. Lidt på samme måde som vesteuropæiske socialdemokrater under Den Kolde Krig spillede en hovedrolle i kampen mod den sovjetiske kommunisme. I hvert fald indtil der gik fodnoter i den for danske socialdemokraters vedkommende.

For alt for mange muslimer indebærer deres religiøse identitet, at de ser sig som værende på kollisionskurs med det norske samfund. De udnytter velfærdsstaten og dens goder, men ser ned på den sekulære retsstat, og er overbeviste om, at islam og vestlige værdier er uforenelige størrelser. Mange muslimer er overbeviste om, at de er tvunget til at vælge mellem Norge og islam.

Usman Rana deler ikke den opfattelse, men erkender, at de radikale kræfter i øjeblikket har vind i sejlene. Han skriver: »De bogstavtro, puritanske kræfter vinder terræn og forsøger at definere, hvordan islam skal praktiseres og forstås i Norge. Mainstream-muslimer er under stærkt pres. Andeligheden er vigende. Islams hus er i brand. Også i Norge. Hvordan kan fremvæksten af bogstavtro og radikal islamtolkning stoppes på et intellektuelt og teologisk plan, for det fører til et muslimsk terrorangreb på norsk jord?«

For en måned siden deltog jeg i en debat i Oslo om ytringsfrihedens grænser, og som så meget andet i denne tid kom det hurtigt til at handle om islam. Hadia Tajik, 32 år, tidligere kulturminister med pakistansk baggrund og næstformand for Arbejderpartiet, gjorde opmærksom på, at afstanden mellem religiøse love og krav på den ene side og den daglige tilværelse på den anden kan forekomme uoverkommelig for unge muslimer. Tajik henviste til et nyligt møde i den islamistiske forening Islamnet, hvor de tilstedeværende blev spurgt, om de gik ind for stening af kvinder for utroskab, dødsstraf for fraval og homoseksualitet, og et flertal rakte hånden op.

»Hvis mødelederen havde spurgt de samme mennesker, om de havde set porno i går, om de havde haft sex uden at være gift og drukket alkohol, så ville flertallet, hvis de var ærlige, også have været nødt til at svare bekræftende. Afstanden mellem teologi og praksis er ekstremt stor, og for at håndtere denne afstand kan man enten blive ekstremist og forsøge at tilpasse teologien til praksis, eller man kan gøre oprør, bryde med teologien og blive reformist,« sagde Tajik.

Ifølge Usman Rana er det nødvendigt at udvikle en norsk islam, der fremmer harmoni mellem det norske og det islamiske i unge muslimers identitetsudvikling. En norsk islam, der gør det muligt både at være norsk patriot og dybt troende muslim, vil, anfører Usman Rana, være den mest effektive modgift mod radikale holdninger. Derfor, siger han, er der brug for en teologi, som på den ene side er forankret i de hellige tekster og på den anden er forenelig med en norsk referenceramme. Det gælder ikke bare Norge, men hele Europa.

Usman Rana definerer sig som socialkonservativ muslim. Han fordømmer sex før ægteskabet, indtagelse af alkohol og homoseksualitet som synd og uforenelige med en troende praksis, men afviser religiøst legitimeret straf for krænkelser af religiøse påbud.

Han har blik for, at der blandt norske muslimer er alt for meget fokus på, hvad der er halal og haram, tilladt og forbudt, og på hvordan islam skal tjene som legitimering af politisk magt og statsstyring, mens den åndelige og kulturelle dimension i den enkeltes religiøse liv reduceres.

Usman Rana beklager, at han i Norge aldrig har været til et møde for muslimer med musik og stand-up komikere, mens det er en naturlig del af programmet, når amerikanske trosfæller samles. Han mener i det hele taget, at norske muslimer kan lære en del af USA. Selv om han tydeligvis ikke forstår, hvorfor det er principielt vigtigt at forsvare retten til religionssatire, finder han det malplaceret, at norske muslimer på den ene side kræver forbud mod Muhammed-tegninger, mens de på den anden forventer, at de med henvisning til den samme

ILLUSTRATION: CHARLOTTE PARDI

ytrings- og religionsfrihed kan praktisere deres tro i det norske samfund.

Usman Rana er betingelsesløs i sin opbakning til den liberale retsstat og de demokratiske institutioner som arena for praktisering af den muslimske tro, og til forskel fra mange af sine trosfæller forstår han, at religionsfriheden er bedst sikret i en sekulær stat. Men han mener samtidig, at man bør skelne mellem politisk liberalisme, som er garant for borgernes frihedsrettigheder, og værdiliberalisme, hvor muslimer individuelt kan leve deres tro, også selv om den er i strid med de herskende liberale værdier.

Centralt i Usman Ranas argumentation for en norsk islam står en ambition om at læse de hellige tekster i en moderne norsk kontekst med respekt for 1400 års teologisk tradition. Han kalder det kontekstualisering og traditionalisme. I Vesten finder mange muslimer det vanskeligt at kontekstualisere troen, fordi man ser Vesten som islams fjende. Det gøres ikke lettere af, at mange imamer ikke er født og opvokset i Norge og hverken er fortrolige med sprog eller kultur. Desuden er ekstremister tilbøjelige til at ignorere den teologiske tradition og fremme en bogstavtro læsning uden blik for kontekst.

»Integration handler om lovlighed, arbejde, uddannelse og sprog, ikke om hvem man beder til, hvad man spiser eller hvordan man klæder sig,« anfører Usman Rana. »Muslimer må ikke være bange for at kæmpe for deres religionsfrihed, retten til at praktisere deres tro og samtidig have nultolerance for had mod Norge, ekstremisme og antidemokratiske holdninger,« understreger Usman Rana.

Ifølge Usman Rana er det afgørende for muslimers følelse af at høre til i det norske samfund, at man skelner mellem ekstremisme og almindelig religiøs praksis, selv om det for mange nordmænd kan virke fremmed og radikalt anderledes, end hvad man er vant til.

Men at bede fem gange om dagen, gå med tørklæde, ikke drikke alkohol og være seksuelt afholdende for ægteskabet har ikke noget med ekstremisme at gøre. Det er, insisterer Usman Rana, ikke ekstremt at være mod homoseksuelle ægteskaber, en liberal abortlovgivning eller at anse homoseksuel praksis for en synd. Det er udtryk for gængs religiøs praksis og et socialkonservativt udgangspunkt.

For en liberal som undertegnede er der meget at være uenig med Usman Rana i, men det fremadrettede og helt centrale spørgsmål er, om vores uenighed kan udspille sig inden for rammerne af den liberale, sekulære retsstat. Det tror jeg, men let er det ikke.

I den nævnte debat i Oslo sagde Hadia Tajik en ting, som ofte bliver fortiet i debatten, nemlig at et samfund med kulturel, religiøs og etnisk mangfoldighed ikke er en dans på roser.

»Mangfoldighed er så svært. Det gør ondt. De, der påstår noget andet, er fulde af løgn. Det samme gælder ytringsfriheden. Det er krævende og føles ofte som en provokation at skulle finde sig i, hvad andre siger, men det er nødvendigt at lære at leve med det.«

Flemming Rose (f. 1958) er journalist, debattør og forfatter til blandt andet *Tavshedens Tyranni* (2010) og *Hymne til friheden* (2015). Rose modtog i 2015 Publicistklubbens store pris.